

KULTUREN

ALLMOGEHALLEN

VÅRDPROGRAM 2018

TEGNÉR 1

LUND, SKÅNE

ERIK BLOMQVIST

KULTURHISTORISKA FÖRENINGEN FÖR SÖDRA SVERIGE

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Ett förvaltningsverktyg i två delar.....	2
Lagskydd	3
Värdebeskrivning.....	4
Kulturens restaureringsprinciper.....	5
Byggnadshistorik	6
Byggnadsbeskrivning.....	11
Sockel	12
Väggmurarna	12
Portar.....	16
Avvattning	17
Tak	17
Rumsbeskrivning	19
Rum och detaljer i interiören.....	22
Önskvärd vård.....	27
Årlig översyn	29
Referenser.....	30
Bilagor	31

Inledning

Bakgrund

Detta underlag är en del i att upprätta vårdprogram för Kulturens byggnader och syftar till att underlätta förvaltningen av byggnadsbeståndet utifrån ett antikvariskt och byggnadstekniskt perspektiv. Summan av många små men olämpliga åtgärder och förändringar, kan få stora konsekvenser för konstruktionerna och det kulturhistoriska värdet på Kulturens byggnader. Därav krävs ett systematiskt arbete med vård och underhåll, med utgångspunkt ifrån detta dokument.

Ett förvaltningsverktyg i två delar

Vårdprogrammet beskriver önskvärt skick och önskvärd vård samt innehåller baskunskaper om bebyggelsemiljön. Det innehåller de uppgifter som behövs för att den som sköter det kontinuerliga underhållsarbetet och driften ska veta vad som bör göras i olika situationer. I vårdprogrammet redovisas byggnadshistoria och kulturhistoriskt värde, befintliga konstruktioner och byggnadsmaterial, hur mark byggnader ska skötas, besiktningsbehov samt lämpliga underhållsmetoder. I detta vårdprogram behandlas inte inventarier.

Underhållsplanen är den operativa delen av vårdprogrammet. Här planläggs *åtgärdsbehovet* för att byggnadens tekniska och estetiska kondition ska vidmakthållas över tid. I planen anges vilka åtgärder och besiktningar som behöver göras inom ett visst tidsintervall. Underhållsplanen är tänkt att vara mer dynamiskt än vårdprogrammet och ska kunna revideras med ett kortare intervall.

Byggnaderna har inventerats avseende skador och åtgärdsbehov både invändigt och utvändigt. Besiktning av byggnaderna har gjorts okulärt från marken och i åtkomliga delar.

Lagskydd

Plan- och bygglagen

Gällande detaljplan är L 616 antagen med stöd av äldre plan- och bygglagen (ÄPBL) och lagakraftvunnen 1994-09-05. I den anges att byggnaden har ett särskilt värde (kulturhistoriskt) enligt 3 kap 12 § ÄPBL. Kvarteret utgör också särskilt värdefull miljö enligt samma paragraf. Byggnad får uppföras till 3,5 meters byggnadshöjd. Därutöver kan mindre takkupor tillåtas. Allmogehallen är inte försedd med rivningsförbud i detaljplanen.

Underhåll av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer, som skyddas i en detaljplan, kan vara anmälningspliktigt enligt 6 kap 5 § 7 plan- och byggförordningen.

I kommunens bevaringsprogram är Allmogehallen och fastigheten Tegnér 1 utpekade som kulturhistoriskt värdefulla. Bevaringsprogrammet belyser kulturhistoriskt värdefulla byggnader inom Lunds kommun.

Miljöbalken

Byggnaden ligger inom riksintresseområde M 87, Lund i enlighet med 3 kap. 6 § miljöbalken. Uttryck för riksintresset är bland annat "Domkyrkan, medeltida hus, stadsvallen och andra lämningar från medeltiden. Olika byggnader för universitetet och det intellektuella livet". Fastigheten Tegnér 1 har koppling till Domkyrkan genom Sven Carl Brink, domkyrkokamrer, som var en av byggherrarna till Vita huset och Allmogehallen. Detta samman med att Kulturen som museum utgör en del av bebyggelsen som "stimulerade det intellektuella livet", gör att Vita huset med Allmogehallen får ses som värdebärande för riksintresset.

Kulturmiljölagen

Fastigheten Tegnér 1 är en del av fornlämningen Lund 73:1 (stadslager).

Värdebeskrivning

Delar av värdebeskrivningen är hämtad ur Lunds kommuns bevaringsprogram, tillgängligt digitalt på "bevaringsprogram.lund.se".

År 1850 köpte auditören M. Larsson tomten som idag utgör Kulturens södra område, och 1853 sålde han den södra halvan till domkyrkoinspektören Carl Brink. För att åstadkomma en byggnad värdig läget vid Tegnérsplassen och Lundagård bestämde de båda ägarna sig för att uppföra ett gemensamt bostadshus med tomtgräns mitt i byggnaden. Tomten som på 16-, 17- och 1800-talen hade samma omfattning som idag delades 1853, parallellt med Stora Algatan, i två lika stora fastigheter. Befintlig bebyggelse, som bestod av fem sammanbyggda hus i det sydöstra hörnet av tomten och ett fristående hus vid Adelgatan, revs och helt nya byggnader uppfördes. Den nya mangårdsbyggnaden inreddes symmetriskt med sex boningsrum i varje del, ett par förstugor och ett kök. På andra våningen två förstugor, nio boningsrum med garderober och i vindsvåningen tre rum, handkammare och garderober. Till varje hushalva fanns en huvudentré mot Tegnérsplassen. Ekonomibyggnaden, som ska ha färdigställts något före sin huvudbyggnad, delades på samma sätt i två exakt lika stora delar.

Idag utgör mangårdsbyggnaden Kulturens huvudbyggnad, kallad "Vita huset". Vita huset är ganska kraftigt ombyggd och interiören nästan helt omgjord. Flera tillbyggnader har tillkommit åt öster. Ekonomibyggnaden, som då den införlivades i Friluftsmuseet kom att kallas Allmogehallen, ligger än idag som en pendang till Vita huset. Den direkta kontakten mellan byggnaderna är dock något bruten av Textilhallen och de ditflyttade byggnaderna Västra Vrams prästgård och Hylla Smedja. Detta gör det svårare att läsa av den forna relationen mellan Vita huset och Allmogehallen. Trots detta får den kulturhistoriska helheten och möjlighet till att läsa av fastighetens historia anses vara väl bevarad.

Byggnadens funktion som ekonomibyggnad till Vita huset berättar om hur ett välbärgat hem höll sig med hästskjutsar och boskap under 1800-talets andra hälft. Längans utbredning och volymer är typiskt för en ekonomibyggnad i Skåne vid den här tiden. Då kommunen ägde byggnaden under början av 1900-talet gjordes sannolikt inga större förändringar och därför kan inga spår i byggnaden härledas från den tiden. Då Kulturen 1928 inredde byggnaden för museiändamål förändrades planlösningen kraftigt, och till en liten del exteriören - stallinredningen togs bort och vinden inreddes med två kammare och fyra, av Kulturen, insamlade stugor. En källare grävdes ur och på taket byggdes kupor. Större delen av den interiöra strukturen idag, och även allmogeutställningen, härrör ifrån ombyggnaden 1928 och får ses utgöra en välbevarad årsring. Dessa händelser visar två tydliga skeenden i byggnadens historia och visar en kulturhistorisk helhet idag. Detta bör därför få utgöra utgångspunkten inför framtida förändringsanspråk av Allmogeallen.

Kulturens restaureringsprinciper

- Traditionella material och metoder samverkar med byggnadens befintliga konstruktion. Vid underhåll och reparationer bör man därför i första hand använda beprövade material och hantverkstekniker.
- Användning av moderna material och konstruktioner kan vara motiverat i ett enskilt fall, men detta ska då föregås av samråd med antikvarisk sakkunnig...
- Minimera ingreppen. I första hand reparera, därefter byta ut. Hur stor ansträngning som ska läggas för att vidmakthålla varje enskilt objekt bör vägas mot dess kulturhistoriska värde
- Vid lagning och komplettering bör det nya tillägget kopiera befintligt, eller om det finns dokumenterad kunskap om ursprungligt utförande, återskapas. Undantag utgör senare tillägg som kan definieras som olämplig metod eller material.
- På sikt rekommenderas att material och ytskikt som är olämpliga utifrån tekniska förutsättningar relativt de kulturhistoriska värdena, avlägsnas och ersätts.

- Vid färgsättning och eventuellt byte av kulör bör en noggrann dokumentation av tidigare färgskikt göras. Eventuella förändringar bör som utgångspunkt utföras utifrån tidigare kulörer.
- Vid underhåll ska man skilja på förslitningsskador – patina, och tekniska skador. Förslitningar är förändringar som berättar om byggnadens ålder och om hur byggnaden eller byggnadsdelen har använts. Denna typ av förslitningsskador ingår därmed i det kulturhistoriska värdet och bidrar till upplevelsen och förståelsen det förflutna. En teknisk skada är en skada som nu eller i en omedelbar framtid äventyrar byggnadsdelens funktion och på sikt hela byggnaden. Dessa skador ska repareras.
- Underhållsarbeten bör planeras och utföras årligen. Detta för att undvika risk för eftersatt underhåll och därmed minska behovet av större arbetskrävande punktinsatser.

Byggnadshistorik

Allmogehallen uppfördes 1853 som stall och uthus till de två bostäderna i Vita huset. Ägare av fastigheten var Domkyrkoinspektören Carl Brink som förvärvat denna samma år. Tomten bestod av två fastigheter, nummer 52 och 53, och avgränsades liksom idag av Adelgatan, Tegnersplatsen och Stora Algatan. Tidigare ägarförhållanden går att spåra till slutet av 1600-talet och då Brink köpte tomten var den bebyggd med gårdar.

Byggnaden är uppförd i "bränt tegel i murbruk med skiljeväggar av råsten i kalkbruk och med åstak av tegel" (Källberg 1945, 169). Mitt på den etthundra alnar långa stallbyggnaden fanns tidigare en 18 alnar (10,7 meter) lång flygel som sträckte sig åt väster. Flygeln revs dock när Kulturen köpte byggnaden och anpassade den för utställningar.

1. Karta 1875-1876 där flygelbyggnaden på Allmogehallen fortfarande är kvar.

Mangårdsbyggnaden till stallängan var som nämnts Vita huset som var delat i två lika stora bostadsdelar, för två olika familjer, och stallängan var delad på samma sätt. Båda halvorna i Allmogehallens huvudlänga var inredda symmetriskt med två kamrar, ett stall med spiltor för nio hästar, ett foderhus, en loge, ett loggolv och en vedbod. Den nu rivna flygeln hade i vardera halvan en vedbod, en genomgång, en gödselstad, ett svinhus och tre avträden. Enligt Källberg visar detta på hur en stadsborgare vid denna tid höll sig med eget fortskaffningsmedel i form av hästskjuts och boskap till husbehov (1945, 170). 1917 köpte staden Lund fastigheten som kom att användas av renhållningsverket. 1927 köpte Kulturen fastigheten, flygeln på stallängan revs och istället byggdes frontespisen. Interiören byggdes om för att anpassas till utställningar om jordbruks- och allmogehistoria och utställningen invigdes 1929. I kulturens arkiv finns ritningar och arbetsbeskrivningar ifrån 1928 som beskriver hur ombyggnationen skulle genomföras. Bland annat skulle de flesta innerväggarna rivas, men då dessa varit

en del av den bärande konstruktionen så behöll man murpelarna i mötet med ytterväggarna som kontreforer. Man skulle också höja hanbjälkarna på övre våningen för att skapa plats för fyra timrade stugor. Sex stycken mindre takkupor skulle uppföras på takfallet åt väster. I bottenvåningen skulle ett betonggolv gjutas och bjälklaget till övre våningen skulle förstärkas med 2 x 10 tums plank på var sida om bjälkarna. Enligt handlingarna skulle nya fönsterbågar och portar tillverkas, men befintliga karmar repareras. Arbetena genomfördes i sin helhet under 1928 och stod klart till utställningen 1929.

2. Allmogehallen efter ombyggnaden 1929. Takfönstren som finns i arbetsbeskrivningen verkar inte blivit utförda.

3. Allmogehallen okänt årtal.

4. Väverskor i Allmogehallen 1929. Bjälklagsförstärkning med betongpelare gav öppna rum med gott om plats för vävstolarna.

På bilden inifrån Allmogeallen syns att bjälklaget till övervåningen avväxlats med balk och pelare i byggnadens centrumlinje, denna lösning var inte angiven i arbetsbeskrivningarna.

5 Bottenplanet längst åt söder. En kontrefor syns till vänster i bild.

Byggnaden är idag tilläggsisolerad invändigt med lättbetongblock. När detta gjorts är oklart. Siporex i Dalby, producent av lättbetongblock som jästes med hjälp av aluminiumpulver startade sin tillverkning 1935 (Granholm 1953, 34). Detta kan ge en liten fingervisning, men man får nog tänka sig att det skett något senare. Mer sentida, större ändringar i byggnaden är att delar av allmogeutställningen tagits bort och en verkstad och lekutställning inretts i delar av byggnadens bottenplan, att delar av golven och trapporna har beklänts med plastmattor, samt att snickerier på ovanvåningen har målats i blå kulör. 2013 putsades södra, östra och norra fasaderna om. Man fann då färgskikt i rostrött, gult och vitt på norra och östra fasaderna men man bedömde att dessa kulörer var ifrån 1900-talet. Fönstren var målade i grön nyans och inga underliggande färglager påträffades (Melchert, 2013). Vid renoveringen tog man upp

en färgsättning i järnoxidröd puts i hydrauliskt kalkbruk/ kulekalk och fönstren målades i brun umbra enligt tidigare utförande.

Byggnadsbeskrivning

Byggnaden är uppförd i en våning med inredd vindsvåning och en liten källare. I bottenplan inryms utställningshallar och verkstad. Övervåningen inrymmer utställningsytor och fyra stugor. Se planer, F1 i bilaga.

Allmogehallen ligger med långsidan drygt en meter ifrån fastighetens östra gräns och med gavlarna i fastighetsgräns mot Adelgatan och Stora Algatan. På byggnadens gårdssida löper en rabatt längs fasaden och därefter en hårdgjord gårdsplan. Västra Vrams prästgård ligger som en flygel i det norra hörnet och på motstående sida ligger Hylla smedja och Textilhallen. Däremellan ligger prästträdgården och skolträdgårdens odlingar.

6 Allmogehallen till höger i bild, vita huset till vänster.

7 Prästgårdens trädgård och skolträdgården framför allmogehallen. Hårdgjorda ytor med singel.

Sockel

Sockeln består av fältsten som putsats. Enligt bygghandlingar 1928 då sockeln renoverades i sin helhet ska putsning skett med cementbruk. Putsen är åt väster och söder fortfarande mycket hård och sannolikt av cementbruk. Det finns en hel del tunna sprickor, framförallt på västra sidan som troligtvis är ett resultat av att bruket inte klarar rörelserna i murverket. Putsen verkar dock sitta bra. Sockeln åt öster och norr putsades om 2013 med hydrauliskt kalkbruk. I källartrappan finns frostsprängningar från räcket och armeringen. Trappan till södra entrén består av ett plansteg av sten och ett av betong. Plansteget i sten har satt sig något.

Väggmurarna

Utifrån byggnadsundersökningen 2013 som gjordes i samband med fasadrenoveringen på östra fasaden framgår att teglet inte är murat i något regelbundet förband. Muren består av handslagna, röda stenar av olika kvalitet med visst inslag av gult tegel.

8 Östra fasaden 2013 då putsen knackats ned.

Sannolikt är muren uppförd med obrända lerstenar innanför det brända teglet. En byggnadsbeskrivning för en vägg uppförd i tegel och råsten finns i Rotstein: "Vid murar avf brändt och obrändt tegel uppföras antingen pelare av brändt tegel och murarne däremellan af luftsten eller ock muras utvändigt $\frac{1}{2}$ -1 sten tjockt med brändt, och innersidan med obränt tegel. I anseende till den olika sättningen böra dock sådana murar endast i nödfall användas" (1875, 334).

Murarna i allmogehallen bör vara uppförda med $\frac{1}{2}$ -stens brända tegelstenar i yttervägg och $\frac{1}{2}$ -stens lerstensvägg invändigt, och det är rimligt att anta att murarna är kopplade med bind-stenar av bränt tegel (se sektionsritning F2 där den troliga konstruktionen av muren ritats upp).

Fasaderna är spritputsade. I samband med renoveringen 1928 putsade man om Allmogehallen i sin helhet i "gott kalkbruk berett av slagen kalk" (arbetsbeskrivningen, 1928). Grundputsen på västra fasaden kan vara detta kalkbruk, men stora ytor är lagade med hårdare cementhaltigt bruk. Norra delen av östra fasaden och gaveln åt norr putsades om i sin helhet 2013 med hydrauliskt kalkbruk och Kulekalkbruk. På södra gaveln knackades lös puts ned och lagades med hydrauliskt kalkbruk. Södra delen av östra fasaden är väl skyddad av närliggande byggnad i tomtgräns, och har inte renoverats under senare tid. Denna fasad kan med fördel bevaras som den är då den är källmaterial till ett tidigare val av putsbruk (den är i gott tekniskt skick).

9. Västra fasaden och huvudentrén.

10. Del av västra fasaden och södra fasaden.

11. Norra och del av östra fasaden.

Fönster

På västra fasaden finns fönster med minst tre olika typer av karmar. På fönstren i bottenplan, där innerbågarna är överfalsade, kan karmarna vara ifrån 1800-talet. Profiler och spår av utanpåliggande gångjärn visar på detta. Fönsterbågarna är troligtvis nyttillverkade 1928, utformade som enlufts-fönster med korsspröjs och flera har bevarade munblåsta glas. På gavlarna och östra fasaden finns små, fasta tvåglasfönster. På gavlarna finns även runda muröppningar med fastmurade glas.

Portar

Portarna på byggnaden är tillverkade av spåntade brädor med ett ramverk på insidan och med utanpåliggande bandgångjärn. Över dörrarna sitter spröjsade överljus. Nuvarande utformning bör vara från renoveringen 1928.

12. Fönster åt väster och huvudentrén.

13. Foto från 1931 som visar vad som verkar vara en tillfälligt uppsatt entré i form av ett skärmtak med fris uppburet av kolonner.

Avvattning

Hängrännor och stuprör är inte enhetliga. På frontespisen finns stuprör i koppar med lödade krökar, övriga stuprör har pressade krökar och är i brun eller röd plastbelagd plåt. Dagvattnet är kopplat till markledningar via lövsilar i plast.

Tak

Åt öster ligger en-kupiga veberödspannor med god passform och som sluter väl an mot varandra. Åt väster ligger handslagna en-kupiga pannor, flera ligger med större glipor. Takpannorna är murade i mötet vid gavlarna och inocken. Takkuporna är klädda med galvaniserad plåt och likaså mötet mellan tegelpannor och frontespisen. På vinden finns spår av takfönster som satts igen.

14. Handslagna tegelpannor och stuprör med lödade krökar. Västra fasaden vid frontespisen fotograferad vid regn.

Rumsbeskrivning

- 01** Källare. Gjutna golv, putsade väggar och innertak. Ventilationsrör i eternit. Värdefulla detaljer är elkontakter i bakelit och gjutna kopplingsdosor samt rester av värmeanläggningen sannolikt från 1928.
- 02** Källare. Gjutna golv, putsade väggar och innertak. Värdefulla detaljer är branddörren i plåt och rester av värmeanläggningen.
- 101** Entré. Golvbeklädnad av gul kvadratisk klinker, slätputsade väggar och innertak.
- 101A** WC. Klinkergolv och kaklade väggar till en höjd av ca 160 cm. Innertak av kloasong.
- 102** Utställningshall. Golvbeklädnad av nålfiltsmatta (tillfällig). Slätputsade väggar och innertak. Värdefulla detaljer är entréportarna och trappan till plan 1 med räcke av svarvade balustrar. Planstegen klädda med plastmatta vilket skyddar trappan, men också förändrar det ursprungliga utseendet.
- 103** Verkstad. Golvbeklädnad av gul kvadratisk klinker. Slätputsade väggar och tak. Nyare uppmurade innerväggar mot rum 101.
- 104** Utställningshall. Golvbeklädnad av gul kvadratisk klinker. Väggar av oputsade lättbetongblock. Träramp som utjämnar nivåskillnad mot rum 101. Rampen saknar kontrastmarkeringar. Värdefulla detaljer är trappan till plan 1 med räcke av svarvade balustrar. Planstegen klädda med plastmatta vilket skyddar trappan, men också förändrar det ursprungliga utseendet. Äldre radiatorer är ersatta med nya, men de äldre grövre, självcirkulerande rören finns kvar.
- 105** Utställningshall. Golvbeklädnad av delvis gul kvadratisk klinker, delvis gul plastmatta. Väggar av oputsade lättbetongblock och innertak i kloasong. Värdefulla detaljer är trappan till plan 1 med räcke av svarvade balustrar. Planstegen klädda med plastmatta vilket skyddar trappan, men också

- förändrar det ursprungliga utseendet. Radiatorer utbytta men de äldre grövre, självcirkulerande, rören är bevarade.
- 201** Utställning. Golvbeklädnad av gul plastmatta, kloasong i tak och väggar. Värdefulla detaljer är en äldre sektionsradiator, golvsocklar och övriga snickerier.
- 201A** Vindstrappa.
- 202** *Skyttstugan*. Golv av kilsågade brädor. Rum behandlas inte i vårdprogrammet.
- 203** Utställning. Golvbeklädnad av gul plastmatta. Kloasong i tak och väggar. Värdefulla detaljer är sektionsradiatoren under fönstret.
- 204** *Gärdstugan*. Gjutet golv av kalkcement som ska imitera ett jordgolv. Rum behandlas inte i vårdprogrammet.
- 205** Utställning. Golvbeklädnad av gul plastmatta. Kloasong i tak och väggar.
- 205 A och B** Kammare som ursprungligen inreddes för konserveringsarbeten. En skorsten betjänar båda rummen. Golven är obehandlade, parallelsågade brädgolv. Väggar och tak är putsade. I 205 B finns en vask och en varmvattenberedare. Värdefulla detaljer är dörrarna till rummen med speglar och profilerade foder. De är blåmålade, men man kan skönja att de tidigare haft dekorationsmålerier. Insidan av dörren i rum 205 A har kvar sin dekorationsmålning. Även äldre eldosor och eldragningar är värdefulla detaljer.
- 206** *Essetorpstugan*. Kilsågat trägolv. Rum behandlas inte i vårdprogrammet.
- 207** *Hallandsstugan*. Kilsågat trägolv. Rum behandlas inte i vårdprogrammet.
- 208** Utställning. Golvbeklädnad av gul plastmatta. Kloasong i tak och väggar. Värdefulla detaljer är sektionsradiatoren och snickerier.
- 301** Råvind med en tunn isolering i bjälklaget av torv och nöthår. Råspont på takstolar spikade med obehandlad trådspik. Bortre halvan från trappan sett, har förhöjda hanbjälkar och utgör endast kryputrymme. Flera bilade takstolar som sannolikt är ursprungliga. I byggnadens mitt finns en halvt nedtagen brandmur och en skorsten. Vindsutrymmet har inga ventiler men ventileras något av otätheter i konstruktionen.

Vinden har tidigare haft problem med skadeinsekter och 2013-01-23 utfördes senast en undersökning av vinden. Man fann då döda insekter och bormjöl på föremål och på brädorna som ligger utlagda mellan hanbjälkarna, från det man bedömde vara Strimmig trägnagare och Stor mjölbagge. En faktura från Anticimex anger sanering från strimmig trägnagare på kattvinden 1991. 2013 lade man också ut en pappskiva under en av takstolarna för att kunna följa upp angreppet. Inspektion av vinden januari 2018 visar inga spår av bormjöl på den utlagda pappskivan. I övrigt ser situationen oförändrad ut vid en jämförelse av bilder från 2013. På insidan av underlagstaket finns fortfarande vit påväxt vilket visar på stundtals hög fuktbelastning på vinden. Hög fuktbelastning ger goda miljöer för skadeinsekter och mikrobiell tillväxt. För ett gynnsamt klimat på vinden krävs att ingen varmluft läcker upp ifrån byggnadens uppvärmda rum. Övervåningen i allmogehallen är putsad i tak och väggar vilket i grunden bör ge en lufttät konstruktion. Dock finns det sprickor i putsen på flera ställen, och i stugorna och montrarna finns uppenbara otätheter som ger luftläckage till vinden. En datalogger som visar luftens fuktinnehåll över tid kan vara ett bra stöd för att kontrollera klimatet på vinden. Den stora mängd föremål som förvaras på vinden, somliga med KM-nummer, kan bidra till det ogynnsamma klimatet och riskerar även att skadas. Om de är värdefulla bör de tas om hand och flyttas till en lämpligare lokal.

Rum och detaljer i interiören

15. Rum 104 med Allmogeutställning.

16. Rum 105 med Allmogeutställning.

17. Tillfällig lekutställning *Alice i underlandet* i rum 102.

18. Trappa med svarvade detaljer i rum 204.

19. Rum 209 med kloasongväggar och trappan med svarvade detaljer.

20. Rum 203 med monstrar och Gärdsstugans "gavelfasad".

21. Rum 206, *Essetorp-stugan*.

22. Dörr till rum 205A. 16 (höger). Äldre, självcirkulerande rördragning på bottenplan, nyare radiator. Vägghälskor till höger i bild.

23. Fönster i kupan i rum 208 med överfalsade innerbågar. Tätningslist saknas vilket orsakar kondens.

24. Vinden. Bilden tagen där frontspisen ansluter. Trossbottenfyllningen borttagen där innertaket lagats, troligtvis efter läckage ifrån taket.

Önskvärd vård

Sockel och grund

Sockeln åt väster och söder är fortfarande putsade med hårt cementbruk. Mindre lagningar utförs lämpligen med ett mjukare bruk som tas fram i samråd med sakkunnig och antikvarie. Avfärgning utförs lämpligen med KC Hydraulitfärg. Färgkod från tidigare insatser är inte sparad men ligger närmast NCS kulör 7500-N. Om putsen på sockeln ersätts i sin helhet bör man använda ett hydrauliskt kalkbruk helt utan inblandning av cement. Lagning på socken åt öster och norr utförs med hydrauliskt kalkbruk.

Fasad

Gaveln och långsidan som vetter mot öster har en putsuppbyggnad enligt följande (Melchert, 2013):

Grundning: Hydrauliskt kalkbruk cal 148 Weber Saint-Gobain

Utstockning: Kulekalkbruk 1:3 0-2 mm Målarkalk

Ytputs: Kulekalkbruk 1:3 0-2 mm Målarkalk + ballast rött grus kring 5 mm.

Kalkfärg Järnoxidröd kalkmjölk PK 825.

Lagningar utförs lämpligen med samma material. Vid lagningar mot gårdsfasaden (gula) har kulör enligt kalkfärgslikaren 920:9, 25 kg kalkpasta, 2000 gr 920 Oxidgult använts.

Portar och fönster

Porten mot rum 101 är målad med plastfärg medan övriga verkar vara målade i någon form av oljefärg. Plastfärgen är inte bra för träverket och ommålning ska ske med linoljefärg. Plastfärg bör då avlägsnas. Borttagning av färg ska dokumenteras av antikvarie och ny kulör tas fram med hänsyn till eventuella tidigare färglager. Samma gäller för fönstren som idag är grönmålade (mot väster). Bruna fönster målas i linoljefärg, bränd umbra S7010-Y70R.

Avvattning

Avvattning i koppar, på frontespisen, bör behållas som den är med lödade krökar. Kopparrännor och rör bör behandlas med stor varsamhet. Om den plastbelagda plåten ska ersättas bör man utreda möjligheten att återgå till kopparplåt med lödade skarvar. Man bör också se över ett alternativ till lövsilarna i plast.

Tak

Underlagsbrädorna på vinden har spår ifrån ett läckande tak men dessa bedöms vara åtgärdade sedan tidigare. Takpannorna av tegel är sköra och ömtåliga. Enstaka pannor spricker då och då och man bör därför ha en årlig översyn av taket. Trasiga pannor ersätts med likadana som befintligt (handslagna pannor varierar till formen och man bör därför noggrant välja ut en panna som sluter tätt.). Gällande plåtarbeten på kupor m.m. så är måleriarbetet eftersatt, och enstaka plåtar har aldrig blivit målade sedan de sattes dit. Plåtar bör målas i en järnoxidröd linoljefärg för att smälta in mot det röda tegeltaket.

Årlig översyn

Byggnadsdel	Skador	Uppföljning
Sockel	Skador och putsbortfall dokumenteras	
Fasad	Skador och putsbortfall dokumenteras	
Portar/ Fönster	Kontrollera om det finns kondens på fönstren, se samtidigt över radiatorer under fönstren så de fungerar. Varma radiatorer under fönstren motverkar kondens. Kontrollera färgbortfall i nederkanten av fönsterbågar och fönsterkarmar, samt kittning. Kontrollera underkant på dörrarna och stryk på linolja vid behov.	
Avvattning/ Dränering	Läckage i hängrännor och stuprör kontrolleras och löv rensas bort. Rensbrunnar till dagvattenavlopp och lövsilar kontrolleras, glöm inte östra sidan.	
Tak	Trasiga takpannor ersätts	
Datalogger	Luftfuktighet kontrolleras. Perioder med RH >75% analyseras och stäms av med sakkunnig.	
Mark	Kontrollera marklutning och växtlighet invid byggnaden. Marken bör inte luta med fall mot byggnaden.	
Vinden	Kontrollera otätheter i taket - "aktiva fuktfläckar". Om gammalt bormjöl och insekter städats bort – kontrollera nya angrepp.	

Referenser

Granholm, Hjalmar (red.). 1953, *Hantverkets bok mureri. Klara civiltryckeri AB. Stockholm*

Källberg, Sven.t (red.) *En årsbok till medlemmarna av kulturhistoriska föreningen för södra Sverige årsbok 1945. Lund 1946*

Von Rothstein, E.E 1875, *Handledning i Allmänna byggnadsläran...* Faksimilutgåva Accent förlag, Kristianstad 2003.

Otryckta källor:

Arbetsbeskrivning för omändring av stallbyggnad på å tomt n:r 52 & 53 i Lund till museets Allmogehall, 1928. Kulturens arkiv.

Bevaringsprogram för Lunds kommun tillgängligt på:

<http://bevaringsprogram.lund.se/wiki/bevaringsprogram/index.php/Huvudsida>

Melchert, Carita. 2013. Allmogehallen-Kulturmiljörapport 214:39. Lund.

Bilder

1. Karta 1875-1876 Frans Emil Viktor Palmcrantz Karta Öfver staden Lund med närmast omgifvande jordar. Tillgänglig via lunds kommuns hemsida.
2. Foto ur kulturens arkiv, Ragnar Blomqvist 1932 Carlotta A 996
3. Foto ur kulturens arkiv
4. Foto ur kulturens arkiv, Ragnar Blomqvist 1932 Carlotta A 740
5. Foto ur kulturens arkiv, Ragnar Blomqvist 1932 Carlotta A 995
6. Satellitbild från Google maps, 2018
7. Viveca Ohlsson/ Kulturen
8. Carita Melchert/ Kulturen 2013

13. Per Bagge 1931. Reproduktion: Universitetsbiblioteket, Lunds universitet.

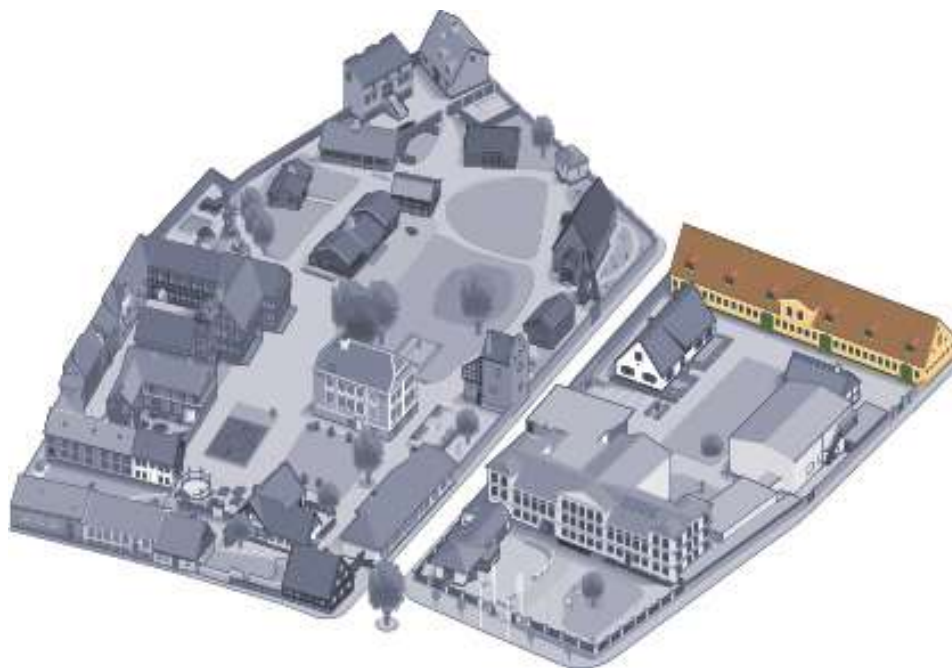
17. Viveca Ohlsson/ Kulturen

Övriga foto av Erik Blomqvist 2017/2018

Bilagor

1. Planritning och sektion daterad 2018-01-17
2. Underhållsplan daterad 2018-01-17

Datum: 2018-03-26

ALLMOGEHALLEN

- Underhållsplan till vårdprogram upprättat 2017/ 2018

Underhållsplan

Åtgärdsprioriteringar

A= Åtgärd med högsta prioritet. Skada som bör åtgärdas omgående (inom 1–3 år) för att inte förvärras eller orsaka följdskador.

B= Åtgärd med normal prioritet. Skada som bör åtgärdas inom de närmaste 3–5 åren. Tanken är att grupper av dessa åtgärder kan samplaneras

C= Åtgärd med lägst prioritet. Skada som inte förvärras inom överskådlig tid, eller får följdskador. Åtgärden kan ha antikvarisk eller estetisk karaktär. Dessa åtgärder genomförs huvudsakligen när åtgärder med prioritet A och B är genomförda.

T= Årlig tillsyn enligt checklista.

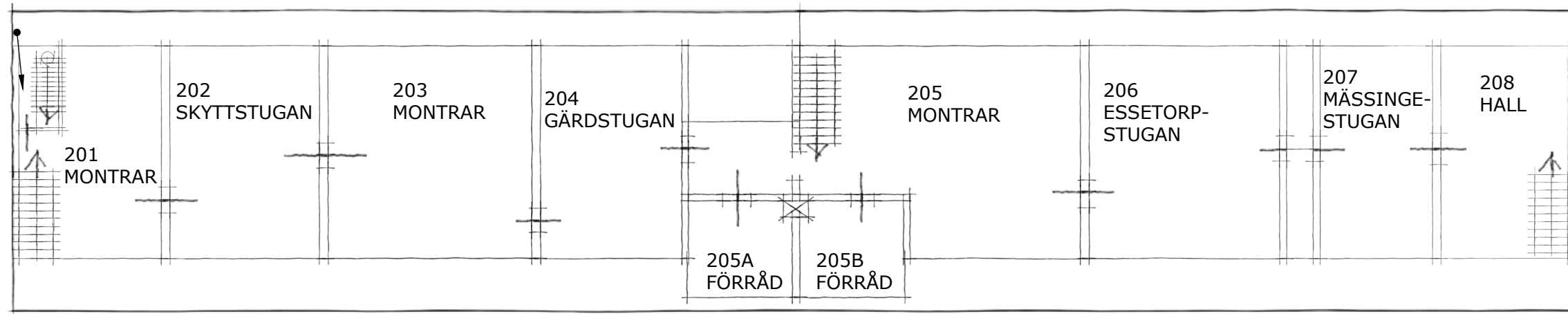
Åtgärdsförslagen innefattar såväl tillståndspliktiga åtgärder som sedvanligt underhåll. Ta alltid kontakt med Lunds kommun inför ändringar eller underhåll.

Byggnadsdel	Skador	Prioritet/Åtgärdat	
Sockel	Källartrappan lagas där den är frostsprängd. Armering rotskyddsbehandlas om möjligt.	B	
Fasad	3-4 stora diagonala sprickor på västra fasaden kring frontespisen.	T	
Fasad	Omputsning och omfärgning av västra fasaden.	C	
Fönster	Åt väster: många av innerbågarna har dålig passform och sluter inte tät mot karmen. Tätningslister saknas på samtliga innerbågar. Passformen bör justeras och tätningslist monteras. Särskilt i rum 205 A och B har den varma rumsluften gjort att fönstren börjat ruttna på grund av kondens. Tätningslister förbättrar markant värmegenomsläpp och motverkar kondens mellan bågarna.	A	
Fönster	Åt väster, utvändigt: Målning och kittning. Löst kitt ersätts, eventuell plastfärg värms bort och bågarna och karm målas med linoljefärg.	B	
Portar	Åt väster: Samtliga portar bör, efter längre period av torrt väder, öppnas och mättas med linolja i underkant. Rötskador inventeras. Exempelvis finns rötskada i spegeln till huvudentrén.	A	
Portar	Porten till rum 101 är målad med plastfärg som flagnar kraftigt. Plastfärgen värms av och porten målas med linoljefärg.	B	
Tak	Flera av de handslagna tegelpannorna åt väster är skadade. En stickprovskontroll där man lyfter på takpannor och kontrollerar plåtning, m.m. bör göras för att få en uppfattning om takets kondition. Kontrollera om det regnar in i skorstenen och om det kan behövas en huv (eftersom den inte eldas).	A	
Tak	De tre takkuporna i söder samt fotplåtar på frontespisen målas med järnmönja och linoljefärg. Kulör i samråd med antikvarie.	B	
Rum 01, 02	I källaren syns fuktfläckar i murarna på flera ställen. I muren mellan rum 01 och 02 spjälkar putsen kraftigt vilket visar på hög fuktbelastning. På golvet står pölar	B	

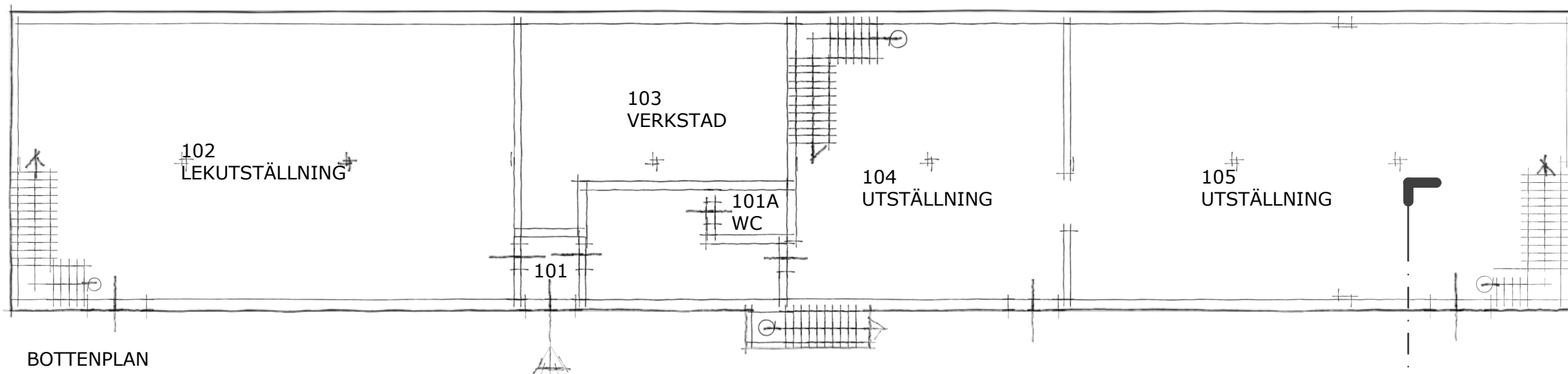
	med vatten. Läckor i rör eller annan orsak till den höga fuktbelastningen bör utredas.		
Rum 205B	VVS i rummet, framförallt varmvattenberedaren behöver ses över. Används den eller kan den stängas av? Risk för läckage.	A	
Väggar i bottenplan	Sprickor i lättbetongblocken finns i rum 102, 104 och 105. Sprickorna beror sannolikt på rörelser mellan yttre och inre murar. Blocken kan fogas om med gipsbruk eller liknande.	C	
Golv i bottenplan	På de ställen i bottenplan där plastmatta ligger direkt på betongplattan finns risk för att markfukt inte kan torka ut genom rummet. Detta bör hållas under uppsikt.	T	
Väggar på ovanvåningen	På flera ställen i rum 201, 203, 205 och 208 finns sprickor i kloasongväggar och tak. I rum 208 flagnar färgen kraftigt mot underlaget. Sprickor lagas med kalkputs och avfärgas med diffusionsöppen färg. Hålligheter ses över för att minska luftläckage till vinden. Luftläckage kan orsaka förhöjd luftfuktighet på vinden.	B	
Datalogg	Två stycken dataloggrar som registrerar luftfuktighet över tid bör installeras på vinden.	A	
	Övrigt		
Rum 104	Tillgänglighet: Rampen saknar kontrastmarkeringar vilket gör att det föreligger snubbelrisk för personer med nedsatt orienteringsförmåga.	A	
Trappor	Tillgänglighet: Handedare invid vägg saknas vilket skulle kunna utgöra ett enkelt avhjälpst hinder. I Arbetsbeskrivningen fr. 1928 angavs att handledare i polerat lövträ som fästs med smidda hållare av järn skulle sättas vid trappornas insidor (mot väggen). Detta verkar inte ha utförts eller så har de tagits bort.	-	
Vind	Städning av vindsutrymmet och omhändertagande av föremål.	B	

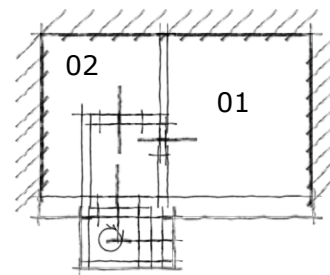
201A
VINDSTRAPP

PLAN 1

BOTTENPLAN

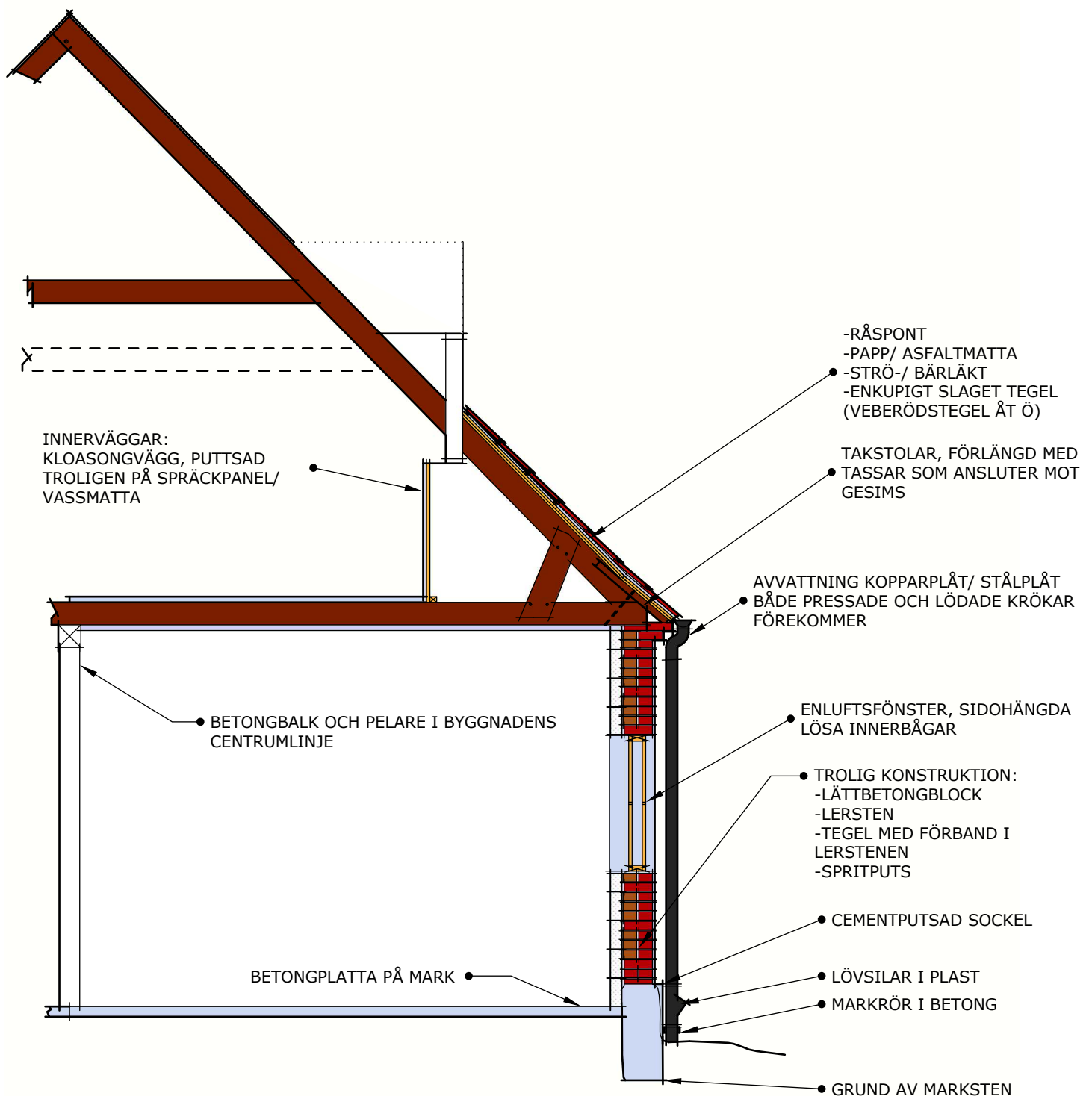
KÄLLARPLAN

F1 ALLMOGEHALLEN
SKISSUPPMÄTNING, RELATION
2018-01-17
SKALA ~1:200

-- PRINCIP ÖVER ALLMOGEHALLENS KONSTUKTION, SEKTION SKALA 1:50 --

2018-01-17

-- FÖRSTORING SKALA 1:20 --

